

De Berber in De Wever

Recent heeft de burgemeester van Antwerpen, tevens NVA-voorzitter, een knuppel in het hoenderhok van het integratiedebat gegooid. Kakelend stoven de kippen uiteen. Kreten als “racisme”, “discriminatie” en “stigmatisering” waren niet van de lucht.

Bart De Wever heeft de feiten, in zijn eigen stijl, puntig verwoord. Bevoogdende commentatoren, die zichzelf tot de politiek correcte intelligentsia rekenen, pikken dit rechtlijnig discours niet. Al decennia horen we van hen holle frasen en getuigen hun ingrepen eerder van paniekvoetbal en mediageniek scoren, dan van doordacht beleid. De snel-Belgwet van de paars-groene regering Verhofstadt I is hiervan een goed voorbeeld. Liever struisvogelpolitiek dan daadkracht. Liever pampieren in een slachtoffercultuur dan samen met Vlamingen van buitenlandse origine, verantwoordelijkheidszin stimuleren. Binnen het normen en waardenkader waarvoor de Belgische en Vlaamse democratie heeft gekozen.

Bestaat er latent racisme in Vlaanderen, minstens onderhuidse xenofobie? Ongetwijfeld. Daarin verschillen we niet van om het even welke andere gemeenschap in de wereld. De angst, zelfs de afkeer voor de vreemdeling, is zo oud als de mensheid. Zeker als er gemakkelijk onderscheid is in huidskleur, naamgeving en taalgebruik. Hoe hoger het beschavingsniveau, hoe meer begrip voor andere culturen en samenlevingsvormen, hoe meer respect voor mensen en meningen, hoe minder die angstreflex een rol van betekenis speelt.

Racisme terecht als een misdrijf vervolgen en veroordelen, is onvoldoende. Het komt erop aan het smeulend vuur te doven in plaats van het aan te wakkeren. Dat kan enkel als de nieuwkomers in een gemeenschap, hun kinderen en kleinkinderen, daarin ook wortel schieten, zich met een open attitude integreren en de bestaande spelregels en gedragingen accepteren. Met in hun privéleven behoud van hun eigenheid. Integratie valt niet samen met assimilatie, wel is het duidelijk dat identiteit slechts zinvol bestaat in relatie tot die van de anderen.

Wat normen en waarden aangaat, refereren we in het algemeen naar de verworvenheden van de Verlichting: scheiding tussen religie en staatsbestuur, rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid, vrije meningsuiting, voorrang aan wetenschappelijke kennis, inrichting van een rechtsstaat. Voor deze idealen is gestreden en gestorven. Of we ze als samenleving ooit volledig kunnen bereiken, blijft een uitdagende vraag. Niettemin houden we er ons aan vast als aan de takken van de bomen. Het zijn die principes die Bart De Wever indirect opnieuw in de schijnwerpers zet. Maar ja, wat baten kaars en bril, als de uil niet zien en wil.

Burgers van buitenlandse origine die zich isoleren van de samenleving waarin ze zijn terechtgekomen, die zich opsluiten in eigen enclaves, zelfs getto's, hypothekeren hun toekomst. Ze importeren uit hun land van herkomst een leefomgeving en gedragsregels die voor hen ogenschijnlijk dominant dienen te blijven, maar die in het land van ontvangst als afwijzend en bedreigend overkomen. Als dergelijke situatie zich van generatie op generatie voortzet, is het conflict onvermijdelijk. Discriminatie is geen eenrichtingsverkeer, het is een krampachtige poging om het wij-zij denken in stand te houden. Van beide kanten.

In dat verband lossen mystery calls niets op. Kleingeestige werkgevers aan de schandpaal nagelen, brengt geen mentaliteitswijziging tot stand. Het is eerder een uiting van onmacht of goedkoop effectbejag. Dienen we dan in navolging van “Femme de la rue” mystery girls of boys in te schakelen om het seksisme en de homofobie in bepaalde stadswijken aan de kaak te stellen? Uitlokking en verklikking zijn praktijken waarin de Stasi excelleerde. Wat is het volgende? Burgerinformanten?

De slachtoffercultuur vormt een gevaarlijke humus, waarin een nefast fatalisme moeiteloos kan gedijen. Studeren, een diploma behalen, een job vinden, een bedrijf oprichten, een carrière opbouwen. Het heeft allemaal geen zin, want in de buitenwereld heerst discriminatie en krijg je geen kansen. Waarom nog moeite doen? Deze houding is de voedingsbodem voor werkloosheid, armoede, criminaliteit, religieus fundamentalisme en radicalisme. Fenomenen die overigens met elkaar geen verband houden, maar risico's vormen in wantrouwige gemeenschappen die niet selfsupporting (kunnen) zijn, maar afhankelijk blijven van diezelfde omgeving die ze als vijandig ervaren.

Het klinkt cynisch, maar sommige combattieve verenigingen en advocaten voeden de rancune, koesteren de tegenstelling, het is hun bestaansreden. Daarin verschillen ze niet van demagogische politieke partijen. Moet de Vlaming die uiterlijk van vreemde origine blijkt te zijn, harder knokken dan zijn of haar evenknie die er als Jan of Mie Modaal uitziet? Meer dan waarschijnlijk. Toch bewijzen grootsteden als New York en Londen dat de smeltkroes wel degelijk bestaat, ook al is ze nog ver van perfect. Dat moet uiteindelijk de ambitie zijn: een veelzijdige, democratische, open samenleving zonder etikettering in ouders en slachtoffers. Dat gaat niet zonder verbale slag of stoot, niettemin is het nodig de steriele beeldvorming te doorbreken en een ernstige dialoog op gang te brengen, gefundeerd op feiten.

Integratie is onlosmakelijk verbonden met migratie. Een Siamese tweeling. In het mondiaal dorp is migratie onvermijdelijk en integratie noodzakelijk. Een verstandige migratiepolitiek vertrekt daarbij niet van gearrangeerde of gedwongen huwelijken, gezinshereniging en het comfort van de sociale zekerheid, maar van kansen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, van sociaaleconomische vooruitgang waar de samenleving als geheel beter van wordt (al was het maar om de vergrijzing op te vangen). Noem het maar financiële planning op gemeenschapsniveau. Dat is het uitgangspunt van het huidige beleid. Tot grote frustratie van de zelfverklaarde zachte heelmeesters, die enkel stinkende sociale wonden hebben gemaakt en vandaag aan geheugenverlies lijden. De Berber in De Wever heeft daaraan geen boodschap meer. Het brengt hem of haar geen stap verder.

Diversiteit is hoe dan ook de toekomst. We moeten daarbij vooral inzetten op onderwijs en het wegwerken van de werkloosheidsval. Positieve energie in plaats van geweeklaag. De Vlaamse regering focust terecht op duaal leren, een stelsel van afwisselend leren en werken, dat de brug slaat tussen onderwijs en de ondernemingswereld. Tegelijk speelt het direct in op het huidige gebrek aan leermotivatie en scholing bij een aantal Vlaamse jongeren, onder meer uit van oorsprong migrantengezinnen. Werkervaring, een leertraject op maat, ontwikkeling van competenties kunnen al heel wat wederzijdse vooroordelen in de arbeidsomgeving wegnemen. Voor zover het om een evenzeer wederkerig en afdwingbaar engagement gaat, geen vrijblijvende oefening. Het verhaal van rechten en plichten dient de leidraad te zijn.

De werkloosheidsval van haar kant is kenschetsend voor een maatschappij met een rigide arbeidsmarkt en hoge werkloosheidsuitkeringen, weinig of niet beperkt in de tijd. Gecombineerd met hoge fiscale en sociale lasten, die onder meer tot doel hebben de uitkeringen in kwestie mogelijk te maken. Een vicieuze cirkel. Demotiverend zowel voor potentiële werknemers als werkgevers. Vooral laaggeschoolde arbeid heeft hieronder te lijden. Werkloosheidsuitkering en sociale tegemoetkoming (o.m. huisvesting, energietarieven) enerzijds, netto inkomen na aftrek van kosten (o.m. woon-werkverkeer, kinderopvang) anderzijds, liggen zo dicht bij elkaar dat de aansporing om te gaan werken, gewoon wegvalt. Opnieuw, waarom die moeite doen? In die context zijn de lanceerbanen waarmee de federale regering jongeren een job wil bezorgen een uitstekend idee, tenminste als het gaat om een verlaging van de werkgeverskost op het bruto minimumloon, terwijl het netto minimumloon voor de jonge werknemer niet daalt. Ook de maatregelen voor ondersteuning van de horecasector (flexi-jobs, voordelige regeling voor overuren en Gelegenheidsarbeid) betekenen een positieve stimulans voor laaggeschoolden.

In de oren van het sociaal bewogen middenveld, dat vooral op herverdeling van rijkdom mikt eerder dan op meritocratie (sociale status bepaald door prestaties, capaciteiten en expertise), klinken bepaalde integratiemaatregelen ongetwijfeld als te zeer gericht op opbrengst en economisch nut. Het spreekt voor zich dat er eveneens aandacht en middelen dienen te gaan naar politiek engagement, naar kunst en cultuur, naar sport. Het valt daarbij op dat wie doorzet, wel degelijk aan de bak komt en erkenning vindt in die kringen. Daar manifesteert zich dan de voorbeeldfunctie, die we nochtans wegens te beperkt actieterrein niet zomaar mogen veralgemenen. Arbeidsparticipatie, productiviteit en ondernemerschap dienen daarom aangemoedigd, financieel succes en sociale vooruitgang toegejuicht. Ook en vooral bij Vlamingen van buitenlandse origine. Niet evident in een egalitaire maatschappij waar jaloersheid al vlug de kop opsteekt.

Het zal nog wel enige tijd duren voor er voldoende wederzijds respect is ontstaan om de muren van onbegrip in onze samenleving te slopen, om mensen niet te beoordelen op uiterlijke kenmerken, maar op hun opleiding, hun talenten en hun inzet. Dat begint door de problemen bij naam te noemen. Niet door de burgemeester van Antwerpen te dagvaarden voor een rechtbank, niet door te demoniseren, maar door te luisteren naar argumenten.

Controverse is op zich geen polarisering, maar dient als aansporing tot constructief debat, tot het wegwerken van obstakels, tot het vinden van oplossingen zonder taboes. “Du choc des idées jaillit la lumière.” Dat klinkt nog altijd beter dan “celui qui dit la vérité doit être exécuté”.

Marc Peeters
Voorzitter

Vereniging voor Financiële Planning

Steenwagenstraat 48 - 1820 Melsbroek - tel. + 32 2 242 99 97 - info@finplanvzw.be